

Микитчик О. В., професор кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ПРЕДМЕТ УГОНУ АБО ЗАХОПЛЕННЯ ЗАЛІЗНИЧНОГО РУХОМОГО СКЛАДУ, ПОВІТРЯНОГО, МОРСЬКОГО ЧИ РІЧКОВОГО СУДНА

Предметом злочину, передбаченого статтею 278 КК України «Угон або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна» є залізничний рухомий склад, повітряні, морські та річкові судна.

Слід розглянути характеристику предметів даного злочину, для чого треба звернутися до чинного законодавства.

Так, відповідно до п. 4 Правил технічної експлуатації міжгалузевого промислового залізничного транспорту України, затверджених наказом Мінтрансв'язку від 1 жовтня 2009 р. № 1014 до залізничного рухомого складу належать локомотиви, вагони та спеціальний рухомий склад [1].

Локомотив – тягова самохідна машина, призначена для пересування будь-якого залізничного рухомого складу.

Вагон – несамохідна одиниця рухомого складу, якою перевозять вантажі та пасажирів. Вантажні вагони – це вагони, призначені для перевезення вантажів. До них належать криті вагони, піввагони, платформи, цистерни, спеціалізовані вагони для перевезення вантажів: вагони бункерного типу, термоси, рефрижераторні вагони, у тому числі автономні рефрижераторні вагони, зерновози, транспортери, контейнеровози, а також спеціальні вагони вантажного типу.

Поїзд – сформований і зчеплений состав вагонів з одним або декількома діючими локомотивами, що мають встановлені сигнали, локомотиви без вагонів та спеціальний самохідний рухомий склад, що відправляються на перегін;

Спеціальний рухомий склад – сукупність незнімних рухомих одиниць на залізничному ходу, призначених для будівельних, ремонтних і обслуговуючих робіт (снігоочисники, снігоприбиральні та щетбенеочисні машини, баластери, колісукладачі, вантажопідйомні крани, дрезини тощо) [1].

Поняття повітряного судна визначається у ст. 1 Повітряного Кодексу України.

Повітряне судно – це апарат, що підтримуються в атмосфері у результаті їх взаємодії з повітрям, відмінної від взаємодії з повітрям, відбитим від земної поверхні [2].

До них належать літаки, вертольоти, планери тощо (п. 2.1.5 Правил видачі свідоцтв авіаційному персоналу в Україні, затверджених Наказом Мінтрансу від 7 грудня 1998 р. № 486) [3].

Поняття морського або річкового судна міститься у ст. 15 Кодексу торговельного мореплавства України, в якому визначено, що це самохідна чи несамохідна плавуча споруда, що використовується для перевезення вантажів, пасажирів, багажу й пошти, для рибного чи іншого морського промислу, розвідки і добування корисних копалин, рятування людей і суден, що зазнають лиха на морі, буксирування інших суден та плавучих об'єктів, здійснення гідротехнічних робіт чи піднімання майна, що затонуло в морі; несення спеціальної державної служби (охорона промислів, санітарна і карантинна служби, захист моря від забруднення тощо); наукових, навчальних і культурних цілей; спорту; інших цілей [4].

У науці кримінального права не існує єдиної думки щодо віднесення маломірних суден до категорії водного транспорту, які можуть бути предметом угону або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна. Одні автори (Антипов В.І.), вважають, що вони не можуть бути предметом угону або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна, інші автори (О.І. Коробеев) – відносять їх до таких.

Нормативне визначення маломірного судна міститься у примітці до статті 116 Кодексу України про адміністративні правопорушення, де визначається, що під маломірними суднами слід розуміти самохідні судна з головними двигунами потужністю менш як 75 к.с. (55 кВт) і несамохідні судна та парусні судна валовою місткістю менш як 80 реєстрових тонн (або одиниць), а також моторні судна незалежно від потужності двигунів, але валовою місткістю не більш як 10 реєстрових тонн (або одиниць) та несамохідні судна (гребні човни вантажопідйомністю 100 і більше кілограмів, байдарки – 150 і

більше кілограмів та надувні судна – 225 і більше кілограмів), що належать громадянам [5].

Ми вважаємо, що не можуть бути предметом угону або захоплення залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна лише ті маломірні судна, які не мають двигуна та приводяться в рух за допомогою мускульної сили людини (наприклад, човни, байдарки, тощо).

Предметом даного злочину не можуть виступати транспортні засоби та інші механічні транспортні засоби, які перераховані в примітці до статті 286 КК України (всі види автомобілів, трактори та інші самохідні машини, трамваї і тролейбуси, а також мотоцикли та інші механічні транспортні засоби). Незаконне заволодіння зазначених транспортних засобів слід кваліфікувати за статтею 289 КК України.

Також не відноситься до предмету розглядуваного злочину і військова та спеціальна техніка, яке є предметом злочину, передбаченого ст. 410 КК України (за умови вчинення даного злочину військовослужбовцем). У всіх інших випадках дії винної особи слід кваліфікувати за ст. 278 КК України.

До військової та спеціальної техніки відносяться засоби пересування, зокрема, залізничний рухомий склад, гелікоптери, літаки, військові кораблі, машини-амфібії, плавучі бази, буксири, баржі, катери, підводи човни [6, с. 987].

Отже, точне встановлення ознак залізничного рухомого складу, повітряного, морського чи річкового судна має важливе значення для визначення предмета злочину, передбаченого ст. 278 КК України, правильної кваліфікації вчиненого діяння і призначення покарання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Правила технічної експлуатації міжгалузевого промислового залізничного транспорту України : затв. Наказом Мінтрансв'язку від 1 жовтня 2009 р. № 1014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1166-09>.

2. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3393-17>.

3. Правила видачі свідоцтв авіаційному персоналу в Україні : затв. Наказом Міністерства транспорту України від

7 грудня 1998 року № 486 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0833-98>.

4. Кодекс торговельного мореплавства України від 23 травня 1995 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/176/95-вр>.

5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10/page6>.

6. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С. Азаров, В.К. Грищук, А.В. Савченко [та ін.] ; за ред. О.М. Джужі, А.В. Савченка, В.В. Чернея. – К. : Юрінком Інтер, 2016. – 1064 с.

Мостепанюк Л. О., доцент кафедри кримінального права Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

ПРОЦЕС УДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ЗАКОННОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЖУРНАЛІСТІВ

В Україні трапляються непоодинокі випадки перешкоджання професійній діяльності журналістів, пошкодження їх майна, погроз чи насильства над ними. Переважна більшість правопорушень проти журналістів здійснюється представниками органів державної влади або за їх вказівкою чи при їх безпосередньому сприянні. Це свідчить про необхідність посилення кримінально-правової охорони журналістів.

Протягом останніх років шляхом внесення змін і доповнень до чинного Кримінального кодексу України (далі – КК) встановлені додаткові гарантії безпеки законної професійної діяльності журналістів. Тому логічно, що удосконалення законодавчої бази та усунення недоліків законодавчого регулювання питань, пов'язаних із діючим правовим механізмом забезпечення захисту професійної діяльності журналістів, отримали закріплення в положеннях чинного КК.

Так, 14.05.2015 р. був прийнятий Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення гарантій законної професійної діяльності